

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Kende Péter (címe) ügyvéd által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek a (jogtanácsos neve) jogtanácsos által képviselt Budapesti Rendőr-főkapitányság (alperes címe) alperes ellen személyhez fűződő jog megsértése miatt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2013. április 18. napján kelt 22.P.23.143/2012/8. számú ítélete ellen az alperes részéről 10. sorszámmal előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezéssel nem támadott részét nem érinti, fellebbezett rendelkezését helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy tizenöt napon belül fizessen meg a felperesnek 50.000 (Ötvenezer) forint + áfa másodfokú perköltséget.

Megállapítja, hogy az ügyben felmerült 48.000 (Negyvennyolcezer) forint fellebbezési illeték a Magyar Állam terhén marad.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy az alperes a felperes személyhez fűződő jogát, ezen belül emberi méltóságát megsértette, amikor 2012. május 1-jén a vörös csillag, mint önkényuralmi jelkép viselése miatt elfogása és előállítása során, vele szemben indokolatlanul bilincs kényszerítő eszközt alkalmazott.

Kötelezte ezért, hogy 15 napon belül fizessen meg 200.000 forint nem vagyoni kártérítést, valamint ezen összeg után 2012. május 1-jétől a kifizetésig járó és a mindenkorli jegybanki alapkamattal megegyező összegű kamatait.

Ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította.

Megállapította, hogy az eljárás folytán felmerült költségeiket a felek maguk viselik.

A le nem rótt 90.000 forint kereseti illetékről úgy rendelkezett, hogy a felperes 54.000 forintot köteles az államnak külön felhívásra megfizetni, míg a további

36.000 forint illetéket az állam viseli.

Ítéletének indokolásában a Ptk. 75. § (1) bekezdésében, a Ptk. 76. §-ában, a Ptk. 84. § (1) bekezdésében foglalt szabályokra hivatkozott.

Rögzítette, hogy a jogvitában a kereseti kérelem és az alperes által nem cáfolt felperesi tényelőadás alapján annak eldöntése képezte feladatát, hogy a perbeli időpontban a felperes követett-e el bűncselekményt, a vörös csillagot, sarlókalapácsot ábrázoló kitűző viselésével. Abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az alperes felperessel szemben foganatosított intézkedése megvalósította-e a személyiségi jogsértést.

A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény Rtv. 33. § (1) bekezdés a) pontjában foglaltak alapján kifejtette, hogy a rendőri intézkedés törvényességét a fennálló tények tükrében kell vizsgálni. Amennyiben a rendőr olyan cselekményt észlel, amely bűncselekmény gyanúját veti fel, ez intézkedési kötelezettséget jelent számára. Amennyiben rendőri felszólítás ellenére a cselekménnyel az érintett nem hagy fel, vele szemben kényszerítő intézkedés alkalmazható. E körben helyesnek találta azon alperesi védekezést, miszerint az intézkedés jogszerűsége nem függ attól, hogy utóbb a bűncselekmény elkövetését megállapítják-e.

Miután a jogvitában a felperes azzal érvelt, hogy a vonatkozó nemzetközi bírósági ítéletek miatt az alperesnek tisztában kellett volna lennie azzal, hogy cselekménye nem olyan jellegű, ami bűncselekmény gyanúját vetné fel, az elsőfokú bíróság idézte a perbeli időszakban hatályos 1978. évi IV. törvény [Btk.] 269/B. § (1) bekezdésének rendelkezését, amely az önkényuralmi jelképek használata vétségének tényállását, szabályozását tartalmazza. Tényként állapította meg, hogy a perbeli esetben a felperessel szemben a rendőri intézkedésre nem „...” című általa szerzett könyvének az ismertetésére, terjesztésére szolgáló helyszínen, hanem attól távolabb került sor. A vörös csillag kitűzőt a felperes rendőri felszólításra sem vette le, ezért az alperesnek vele szemben el kellett járnia. A vonatkozó és a felperes által is hivatkozott nemzetközi bírósági ítéletek nem mondják ki azt, hogy a hasonló jelvények viselése korlátozhatatlan, nem vitásan azonban csupán a célzatos használatot tartják büntetendőnek. A hazai jogi szabályozás harmonizációja a nemzetközi elvárásokkal jelenleg is folyamatban van. Az alperestől nem volt elvárható az, hogy 2012. májusában teljes bizonyossággal el tudja dönteni azt, hogy az érvényben lévő és rá kötelező jogszabállyal szemben a nemzetközi normát kell-e követnie, ebből pedig az következik, hogy felróhatóság hiányában nem járt el jogellenesen a felperes előállításakor. Mindezek kifejtése mellett az elsőfokú bíróság megjegyezte, hogy a felperes személyes előadása szerint nem is az előállítás tényét sérelmezte.

Az elsőfokú bíróság a bilincs használata kérdésében a felperesi állásponttal értett egyet. Kifejtette, hogy az Rtv. a kényszerítő eszközök alkalmazását a fokozatosság elvéghez köti. Az első fokozat a testi kényszer (Rtv. 47. §-a), a második fokozatról, a bilincs alkalmazásáról az Rtv. 48. §-a és a 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (szolgálati szabályzat) rendelkezik, annak 41. § (1)-(2) bekezdésében. Az elsőfokú bíróság megítélése szerint az alperes védekezésében megjelölt 50/2010. (XI. 8.) BRFK intézkedés jogszabálynak nem tekinthető. Az Rtv. és a szolgálati szabályzat

(törvény, illetőleg BM rendelet) a kényszerítő eszközök alkalmazását nem az érintett személy státuszához kötik, hanem az általa elkövetett cselekményhez, az általa tanúsított magatartáshoz és nem is kötelezően írják elő annak alkalmazását, csupán lehetővé teszik azt. Az előállítás önmagában a törvényben és a rendeletben írt egyéb feltételek hiányában nem indok a bilincs használatára, ehhez többletcselekmény szükséges, úgy mint önkárosítás, szökés, ellenszegülés, támadás, erőszakos garázda magatartás, ekként rendelkezik a rendelet 41. § (1) bekezdés c), f), g), pontja, valamint a parancsnok egyedileg is intézkedhet a bilincs alkalmazásáról, de csak abban az esetben, ha a szökés másképp nem akadályozható meg.

Az elsőfokú bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy a perbeli esetben egyik jogszabályi rendelkezés feltételei sem álltak fenn. A felperes által bűncselekmény gyanújára okot adó cselekmény nem volt erőszakos jellegű, a felperes együttműködő volt, de az intézkedő és az előállítását végző személy nem egyedül járt el, de az alperes nem is vizsgálta, hogy a kényszerítő intézkedés egyáltalán szükséges-e. Miután a bilincs használata az emberi méltóságot sértő, az érintett személy ellenállását megtörő eszköz, ezért indokolatlan használata a személyhez fűződő jogokat, ezen belül is az emberi méltóságot sérti. Mindezek alapján a Ptk. 84. § (1) bekezdés a) pontja alapján került sor a jogsértés megállapítására. Az egyéb objektív jogkövetkezmények alkalmazására, így a jogsértő cselekmény abbahagyására és a további jogsértéstől való eltiltásra irányuló kérelmet az elsőfokú bíróság nem találta megalapozottnak, tekintettel arra, hogy a sérelmezett alperesi cselekmény a felperessel szemben nem egy folyamatos, többször ismétlődő cselekmény volt, hanem arra egy adott pillanatban került sor, általánosságban pedig nem tiltható meg a jövőre nézve esetlegesen előforduló esetekben az összes körülmény ismerete nélkül az alperesi fellépés a felperessel szemben.

A nem vagyoni kártérítés mértékét az ítélezési gyakorlat és a köztudomású ténynek tekinthető sérelem kiváltotta hátrány alapján határozta meg, figyelemmel arra, hogy a kártérítés általános szabályai szerint a felperes az őt terhelő bizonyítási kötelezettségének a továbbiakban nem tett eleget. Értékelte azt, hogy az esetnek a felperes gyermeke, de több személy is tanúja volt, valamint azt, hogy a jogsérelem huzamosabb időn keresztül fennállt. Az e körben felajánlott tanúvallomást figyelembe venni nem tudta, miután a tanútól a tárgyaláson való részvétele okán befolyásmentes vallomás elvárható nem volt. A csatolt orvosi igazolást pedig önmagában, egyéb bizonyíték hiányában a felperes egészségi állapotának romlására és az alperesi magatartással való okozati összefüggés bizonyítására nem tartotta elegendőnek. A kamatfizetési kötelezettség tárgyában a Ptk. 301. § (1) bekezdése alapján határozott.

Tekintettel arra, hogy a felperes a személyhez fűződő jog megsértésére vonatkozó szabályok alapján terjesztette elő keresetét, a Ptk. 349. § feltételeinek megvalósulását a perben nem vizsgálta, megjegyezte azonban, hogy a panaszjoggal kapcsolatosan a felperes álláspontja a helyes.

A perköltségviselés tárgyában a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján rendelkezett. A tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt kereseti illeték viseléséről a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján döntött.

Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben az alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és a kereset teljes elutasítását kérte.

Előadta, hogy a perbeli időpontban és helyszínen az intézkedő rendőrök csapatszolgálati feladatot teljesítettek, szolgálati fellépésük a vonatkozó előírásoknak megfelelt. Miután a felperes ötágú vörös csillagot formázó kitűzött viselt, közepén sárga színű sarló-kalapáccsal, megvalósította a Btk. 269/B. §-ába ütköző önkényuralmi jelkép viselése vétségének törvényi tényállását. Rendőri kérdésre válaszolva elmondta, hogy az önkényuralmi jelképet tudatosan viseli, azt nem hajlandó levenni, ez ügyben már Strasbourgba levelet írt. Az intézkedő rendőr közölte vele, hogy cselekményével bűncselekményt követett el és ennek okán őt a helyszínen elfogja és előállítja. A felperes az előállítás tényét tudomásul vette, a rendőrök tájékoztatták, hogy az intézkedés ellen panasszal élhet. Az előállítás jogalapjaként az Rtv. 33. § (1) bekezdés a) pontját jelölte meg, annak célja az Rtv. 13. § (1) bekezdésében előírt intézkedési kötelezettség alapján a bűncselekmény elkövetésén tetten ért személy elfogása. A helyszínen intézkedést foganatosító rendőrök bilincset vagy más kényszerítő eszközt nem alkalmaztak, bilincset a helyszíni parancsnok utasítására a helyszínre érkező őrkísérő állomány beosztottja alkalmazott. Hangsúlyozta, hogy a felperesnek törvény adta lehetősége volt arra, hogy az esetben, ha a rendőri intézkedést sérelmesnek tartja, azzal szemben panasszal éljen. A felperes a szabálysértési iratok tanúsága szerint panasszal nem élt.

Mindezek alapján - álláspontja szerint - a rendes jogorvoslat kimerítésének hiányában a kárfelelősség Ptk. 349. § (1) bekezdésében meghatározott különös feltétele hiányzik.

Arra az esetre, ha ezen fellebbezési érvelésével a másodfokú bíróság nem értene egyet, a felperesi követelést és annak összegezését arra tekintettel vitatta, hogy a felperes esetében az államigazgatási jogkörben okozott kár megtérítésének feltételei nem állnak fenn. Részletezte, hogy a rendőrség, mint jogalkalmazó szerv a helyszínen és az ott rendelkezésre álló tények és körülmények alapján dönt a foganatosítandó intézkedésekről, az eljárás megindításához nem szükséges a bizonyosság, elegendő annak valószínűsítése, hogy szabálysértés, vagy bűncselekmény történt és annak elkövetésével meghatározott személy valamely tény alapján összefüggésbe hozható. A kényszerintézkedés fokozatának megválasztásakor a rendőrség ugyancsak a bűncselekménnyel érintett cselekmény elkövetésének helyszínén, a rendelkezésre álló tények és körülmények alapján dönt. Az, hogy a felperes szökni nem próbált, még nem teszi jogszerűtlenné az intézkedés fokozatának kiválasztását. Az alperest az Rtv. 13. § (1) bekezdése alapján intézkedési kötelezettség terhelte. A 33. § (1) bekezdése értelmében kötelességük volt a felperes előállítása iránt intézkedni, ennek során úgy jártak el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Intézkedésük jogszerű volt, tekintettel arra, hogy ahhoz elegendő volt a bűncselekmény elkövetése, a ruházaton viselt ötágú vörös csillag ténye. Kiemelte, hogy a felperes az előállítás jogszerűségét nem vitatta, csak az alkalmazott kényszerintézkedés fokozatosságának be nem tartását sérelmezte. A bilincs használatára nem az

igazoltatás és nem az előállításra történő várakozás során, hanem ezt követően, a fogdába szállítás és az épületen belüli kísérés során került sor. Önmagában a felperesi előadás alapján nem tartotta kétséget kizáróan megállapíthatónak azt, hogy a felperes oly mértékben együttműködő volt nem csak az igazoltatásakor, hanem a későbbiekben az előállítása során is, hogy az Rtv. 48. §-ában meghatározott bilincs alkalmazásának feltételei nem álltak fenn. Abban az esetben, ha a felperesi előadás bizonyítottan tekinthető, sem tekinthet el a bíróság annak tényétől, hogy a rendőri intézkedés során tanúsított együttműködő magatartás esetén sem bizonyos az, hogy az intézkedés alá vont személy utóbb nem kísérel meg szökést, önkárosító cselekményt, támadó magatartást. Annak eldöntése, hogy az intézkedés eredményességét és biztonságos végrehajtását veszélyeztetheti-e utóbb tanúsított ilyen jellegű magatartás, olyan rendőrszakmai kérdés, amely csak a helyszínen észlelték függvényében ítéltető meg. Erre tekintettel a bilincs-használat egyfajta automatizmusként személyiségi jogi jogsértés megállapítására nem vezethet.

Arra az esetre, hogy ha a fenti érvelése a felperessel szemben fogantatosított intézkedés jogalapja körében nem osztható, arra hivatkozott, hogy miután magatartása nem volt felróható, mentesül a felelősség alól. Munkatársai a fentiekben ismertetett konkrét tényállás során úgy jártak el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, a jelen ügyben kirívó tévedésről, jogalkalmazási hibáról sem lehet szó.

A felperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására irányult. Kiemelte, hogy nem felel meg a valóságnak az, hogy csak azt sérelmezte, hogy a fokozatosság elvét nem tartotta be az alperes, miután elsősorban azt kifogásolta, hogy nem állt fenn a feltétele annak, hogy rendőri intézkedés alkalmazására kerüljön sor testi kényszer mellett. A kényszerítő eszközök alkalmazására nem adhat alapot az a feltételezés, hogy együttműködő magatartás tanúsítása esetén is bekövetkezhet a későbbiekben veszélyeztető magatartás. Tagadta, hogy az alperes a panasz lehetőségét felajánlotta volna.

Az alperes fellebbezése nem alapos.

A Fővárosi Ítéltőábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (3) bekezdése értelmében a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátai között bírálhatta felül.

Miután a felperes jogorvoslattal nem élt az elsőfokú bíróság határozatával szemben, a fellebbezési ellenkérelmében előadott, az elsőfokú bíróság ítéletének indokolását érintő részét a másodfokú bíróság érdemben nem vizsgálhatta. Csak megjegyzi a másodfokú bíróság, hogy miután a felperes kereseti kérelmét nem a Ptk. 349. §-ának szabályozására, hanem a Ptk. 76. §-ának szabályaival védett személyiségi jogai megsértésére alapította, a jogvitában nincs jelentősége annak, hogy a rendőri intézkedéssel szemben a felperes kívánt-e panasszal élni vagy sem.

Az alperes fellebbezésében foglaltak alapján a Fővárosi Ítéltőáblának azt kellett vizsgálnia, hogy a felperes előállítása és az ennek során alkalmazott

kényszerintézkedés jogsértő volt-e vagy sem. Ezen kérdésben történő állásfoglalás során az elsőfokú bíróság helyesen hivatkozott az Rtv. 33. § (1) bekezdésének a) pontján alapuló intézkedési kötelezettségére, miután a felperes által sem vitatottan a Btk. 269/B. § (1) bekezdésében megjelölt ötágú vörös csillag viselését észlelték a helyszínen szolgálatot teljesítő rendőrök. Az alperes intézkedő rendőrei megalapozottan következtettek a sarló-kalapács, ötágú vörös csillag nagy nyilvánosság előtt történő használata következtében a bűncselekmény elkövetésére.

Az Rtv. 48. §-a lehetőséget ad a rendőr számára a bilincs alkalmazására a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy önkárosításának, támadásának, szökésének megakadályozására, ellenszegülésének megtörésére. A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet 41. § (1)-(2) bekezdése határozza meg azt, hogy a bilincs alkalmazása az Rtv. 48. §-ában meghatározott esetekben, különösen azzal szemben indokolt, aki erőszakos, garázda magatartást tanúsít és ennek abbahagyására testi kényszerrel nem készíthető, aki az intézkedő rendőrt, annak segítőjét, illetve az intézkedésben közreműködőt megtámadja, akinek az elfogására bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt kerül sor és szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg, akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg, aki önkárosító magatartást tanúsít vagy ilyen magatartás tanúsításával fenyeget, akinek fogva tartása során kísérését rendelték el és a kísért személy veszélyessége azt indokolja, akit egyedül intézkedő rendőr állít elő.

Az Rtv. 16. § (1) bekezdése kimondja: A rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.

A fentiek alapján tehát abban az esetben, ha a jogszabályi feltételek fennállnak, a kényszerítő eszközök alkalmazása az adott helyzet körülményeinek mérlegelésétől függ. A vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket nem mechanikusan, általános szempontok alapján, hanem egyediesítve kell alkalmazni, megvizsgálva az eset összes körülményeit és azok mérlegelése alapján kell a kényszerítő eszközök alkalmazására vonatkozó döntést meghozni. A perbeli esetben sem a felperes által elkövetett cselekmény jellege és súlya, sem a felperes rendőri intézkedés során tanúsított magatartása nem adott alapot a bilincs alkalmazására. Nem volt vitás az alperes részéről sem, hogy a felperes a rendőri intézkedéssel szemben nem tanúsított ellenállást. Önmagában az, hogy együttműködő magatartás fennállása esetén is bármikor előfordulhat veszélyeztető cselekmény kivitelezése, nem ad alapot a kényszerítő eszköz alkalmazásának elrendeléséhez. A perbeli esetben nem merült fel olyan konkrét tény, adat, ami az Rtv. és a szolgálati szabályzat hivatkozott rendelkezései alapján indokolta volna a bilincs alkalmazását. Annak

elrendelésére, használatára, egyediesített mérlegelés nélkül, automatikusan került sor. Mindez az alperes kártérítési felelősségét megalapozta a Ptk. 84. § (1) bekezdés c) pontja alapján alkalmazandó Ptk. 339. § (1) bekezdésének szabályai szerint.

Ekként az elsőfokú bíróság a jogszabályi előírásoknak megfelelően állapította meg a személyiségi jogsértést és kötelezte az alperest a nem vagyoni kártérítés megfizetésére. Az emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogot az alperes a szükségesség és a fokozatosság elvének megsértésével alkalmazott kényszerintézkedéssel valósította meg. Miután az így okozott hátrány kompenzálására megállapított nem vagyoni kártérítés összegszerűsége a bírói gyakorlatban kialakult minimum összeghez közelít, annak leszállítására a másodfokú bíróság nem látott lehetőséget.

A perköltségviselés tárgyában a másodfokú bíróság a Pp. 78. (1) bekezdése alapján határozott. A jogorvoslati illeték viselésére a személyes illetékmentes alperes pervesztessége ellenére sem kötelezhető, így azt a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján az állam viseli. Az ügyvédi munkadíj mértékének meghatározására a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 1. § (1) bekezdése, 2. § a) pontja alapján került sor, a 2. § (2) bekezdése értelmében a másodfokú bíróság az (1) bekezdés alapján megállapítható munkadíj összegét a megbízási szerződésben kikötött megbízási díjhoz képest mérsékelte, miután az nem állt arányban a pertárgyértékkel, valamint figyelemmel volt a pernyertesség-pervesztesség arányára is, tekintettel arra, hogy a becsatolt megbízási szerződésben mindkét fokú perbeli képviselő fejében került sor az 500.000 forint + áfa összegű munkadíj kikötésére, és az elsőfokú eljárás során a felperes részben pervesztéses lett. A 4/A. § (1) bekezdése alapján számította fel a másodfokú bíróság a tevékenység ellenértékét terhelő áfa összegét az ügyvédi díj összegén, mint adóalapon felül.

Budapest, 2014. március 11.

Kizmanné dr. Oszkó Marianne s.k.
a tanács elnöke

Dr. Hercsik Zita s.k.
előadó bíró

Dr. Kisbán Tamás s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő

